

Делія Стейнберг Гусман Сьогодні я бачила...

Переднє слово

Сьогодні я бачив незвичайну жінку...

Щоправда, нині не всі розуміють автентичний зміст таких простих слів. Коли реальне значення якогось слова втрачається, кожному вільно тлумачити його на свій лад. Коли велич на підозрі, а вищість видається «несправедливою», не варто зважати на кривотлумачення людей, які звикли до притаманної нашій добі пересічності і не помічають блискавичного осіяння.

Втім, коли мова заходить про професора Делію Стейнберг Гусман, ми не можемо не сказати про істинну велич, справжню автентичність та витончену шляхетність.

Треба мати надзвичайну ясність розмислу професора Гусман, щоб прозирнути прості видимості так, як це зробила вона соковитою і напрочуд простою мовою у численних розділах цієї книги. Але ця простота жодною мірою не позначається на глибокодумності викладеного.

«Слова чогось вартують не своїм змістом, а тим, що вони вивільнюють», — сказав якимось

професор Хорхе А. Ліврага. Саме це і довела його вірна учениця Делія Стейнберг Гусман. Вчитуючись у цю книгу, щораз більше проймаєшся неймовірною свободою духу, завдяки якій людина стає людиною, інакше їй загрожує безталання, що ми, власне, сьогодні й бачимо. Перед нами справді незвичайна книга, певне тому, що такою є і сама її авторка... Але хай би як ми розсипалися словами (а кожен, хто знає Делію, добре це розуміє), слів буде замало...

Сьогодні я бачив незвичайну книгу...

Кому не випадало дивуватися з того, що іноді кінцевий результат довільного складання доданків обертається чимось більшим? Кому не випадало дивуватися з того, що певний витвір несподівано немов вивершується над самим собою, долаючи обумовленості, в яких він народився, і перетворюється дивовижним чином на щось вагоміше, ніж того можна було сподіватись?

Якщо справді, — як про те мовиться в багатьох легендах і тисячолітніх народних переказах, — кожна людина має в дитинстві ангела-охоронника, який опікується її цілісністю, і якщо так само деякі твори теж мають «щось», що, вивищуючись над ними в тонких планах, опікується їх вивершенням, то яке ж бо велике натхнення

потрібне було для написання цієї книги! Давнє арабське прислів'я стверджує, що «незрячому розуму очі ні до чого». Отож, найбільше в цій книзі вражає те, як легко і невимушено вона відкриває перед нами дивовижний і прекрасний Всесвіт, якого самі ми чомусь недобачаємо.

Ця книга, започаткована 1975 року як окремі дописи до постійної рубрики журналу «Nueva Astropolis», вартувала семи років ревної праці. Проте, читаючи її, навряд чи це хтось помітить. Семирічний доробок аж ніяк не видається довільним зібранням розрізнених чи штучно поєднаних фрагментів задля вдоволення цікавості незліченних щирих шанувальників професора Гусман, яких що не день більшає. Це, радше, цілісний твір, який, не будучи попервах задуманим у такому вигляді, засвідчує, що дисциплінований розум може цілеспрямовано й неухильно зберігати вірність власному розмислу.

«Сьогодні я бачила...» — книжка особлива. Написана прозою, вона не поступається будь-якому відомому поетичному творові, оскільки її слова напрочуд невимушено заторкують найпотаємніше в кожній людині. Ця книга, написана у жанрі роздумів про наболілі питання сьогодення, виходить за межі часу і простору, в яких ми живемо, бо жоден її фрагмент не можна назвати

відголосом скороминущих уподобань, що так само легко зникають, як і виникають.

Отже, перед нами одна з тих незвичайних книг, обкладинка якої мало, а то й нічого нам не говорить, але під нею пульсує цілий світ, геть відмінний від нашого — охмареного песимізмом та безликістю; цілий світ, що, діючи як живодайний бальзам, стає одою життя у кожній з його незліченних форм.

Що ж це за книга? Маяк у безпросвітньому мороку ночі? Осягнення давно омріяної мети? Чи неочікуване диво в той час, коли світом шириться виснага, скептицизм та невірство? Власне, усе разом, і значно більше. Хоча треба прочитати її, щоб зрозуміти, що ми хочемо сказати. З нами можна не погодитись; можна дослухатись або засумніватися. Відтінки сприйняття такі ж розмаїті, як розмаїта сама людська природа. Але ми анітрохи не сумніваємося в тому, що, дочитавши її до кінця, ніхто не залишиться байдужим. А час скаже своє останнє слово...

Мануель Кренес

Сьогодні я бачила...

Назва цієї книги, любий читаче, неповна... Роблю це зумисне, аби щоразу виповнювати цю назву новими образами повсякденності. Ми так багато всього бачимо, але не менше й недобачаємо, бо не звертаємо уваги... Йдеться про неістотне, яке, втім, стає значущим, коли його взяти до серця. Саме про це я збираюсь повести тут мову. Про те, про що говорять мало і стиха, позаяк ми живемо в часи зовнішнього звуку і внутрішньої тиші...

...Людей, що граються в карткові будиночки

Сьогодні я бачила людей, що граються в карткові будиночки. І трохи більше зрозуміла, що таке хисткість...

Поза тим, усі ми прагнемо сталого, тривкого, доброго — того, що, істотно нас не змінюючи, допомагає, тим не менш, рухатися вперед і розвиватися.

Коли дитина зводить картковий будиночок, то затримує віддих, побоюючись, що ця хистка будівля завалиться. Граючись, дитина намагається на якийсь час утримати незрушною свою мрію — картонний макет її майбутніх реальностей. Але жодній дитині і на гадку не спаде увійти в цей

замок чи оселитися в ньому... Вона збирається зробити це тоді, коли «стане великою», а гральні карти зміняться на надійні блоки реальності.

Втім, дивно бачити «великих дітей», які уявляють собі несхитні карткові будиночки, тож вони й далі граються в життя в ілюзорному паперовому світі.

Життя, історія — це не тільки розповідь про невдалі спроби домогтися рівноваги. Перш ніж прагнути рівноваги, треба все зважити. Можливо, карти й барвистіші за камені й метали, але слід розуміти, що все має своє призначення: камені і метали слугують для побудови надійних структур, а карти — якоїсь ілюзії, що може справдитися тільки здогадно.

Скажімо, коли нам треба вибрати оселю, авто, якийсь прилад чи ліки, ми просимо поради у людей, які краще на тому розуміються. Подібним чином, і історичний досвід підкаже нам, які структури більш опірні часові і дають людям змогу твердо стояти на ногах.

У давній східній притчі говориться, що цивілізація є своєрідною колодою, яка спирається на два однакові заввишки дерева, щоб уникнути дисбалансу. Це дерево Духу і дерево матерії. Наш цивілізаційний будиночок руйнується, позаяк давно вже поливають тільки матеріальне дерево, листя котрого є картами з нашої оповідки.

Сьогодні я бачила, що на часі мало хто (сподіваюсь, їх стане більше) поливає друге дерево — дерево Духу, яке і дає лад та рівновагу, що постають з віри і знання.

...Сліпця

Сьогодні я бачила сліпця.

Втім, сліпця не у властивому розумінні цього слова. Усе було значно гірше: йому бракувало всіх чуттів, та задля більшої переконливості найліпше мовити про сліпоту. Своєю безталанністю незрячість немов охоплює і слух, і дотик, і чуття запаху та смаку.

Але не подумайте, що цей чоловік хворіє на очі чи з його органами чуття сталося щось непоправне. Нічого подібного. Він мав очі, мав вуха, ніс і здорову шкіру, проте не вмів ними послуговуватися.

Я бачила найбезталаннішого із сліпців: він не хоче і не може бачити. Адже у сліпця, який послуговується ціпком або потребує супроводу, розвивається своєрідна чутливість, що дозволяє йому знати, яке небо над головою, відчувати поблизу себе іншу людину і навіть вгадувати, хто побіля нього усміхається чи гнівається. Тим часом сліпець, котрий не послуговується ціпком і може вільно ходити вулицями, нічого не бачить і блукає в

темряві. Втім, цей сліпець не може вилікуватись, доки не усвідомить свою сліпоту, бо він не просто позбавлений чуттів, а й не здогадується про це...

Він має історію, але волів її забути. Він міг би стати досвідним, та волів зігнорувати досвід, не вважаючи його своїм. Він має родину і друзів, проте цурається їх через егоїзм, який він личкує під розумність та вищість. Він має змогу щодня пізнавати щось нове, але вважає, що все вже знає. Його могло б втішити і вивищити мистецтво, але йому до вподоби прикрі поєднання шумів, форм та кольорів. Мавши взірець природного ладу для наслідування, він тяжіє до особистого розладу, який вважає креативністю і свободою. Має всюдисущого Бога, але заперечує Його, бо почувається сильним і самодостатнім саме тому, що сліпий...

То чому він осліп? А тому, що забув, що всі без винятку чуття — це лише відображення вищих та глибших форм зору, слуху, смаку і взагалі чуттів. А людина скористалася тільки зовнішнім механізмом, знехтувавши того, хто кермує цим механізмом, злегковаживши наділеного розумом розпорядника, що пробуває поза чуттями.

Сьогодні сліпець грається з тінями і химерами, снить світом, якого не існує, і помалумалу руйнує самого себе.

Парадоксально, але тобі, незрячий, досить лише побачити себе, щоб прозріти... Адже сліпці не відчують і не заживуть Нового Світу.

...Мрійника

Сьогодні я бачила мрійника.

Я знаю, що так називають людину, яка живе ілюзіями. Але мені здалося, що цей мрійник ілюзій не мав.

Мені здалося, що він живе у вигаданому світі, бо йому бракує мужності протистояти реальності. Його ілюзії — це не мости задля подальшого створення надійних реальностей, а запони, що оберігають від правди.

Власне, саме слово «ілюзія» походить з латинського «*illus*» — глина, тобто тільки подобизна реальності. Тому ілюзії не тривкіші за глиняні статуї під дощем, а людей, які їх плекають, називають мрійниками, шанувальниками цих облудних видимостей.

Втім, є люди-мрійники, і люди, які мають мрії. Різниця начебто й незначна, але можна постерегти, що перші ніколи не полишають свого фантастичного світу, а другі прагнуть втілити свої мрії.

Мрійник, якого я бачила, уособлює всіх тих чоловіків і жінок, людей молодих і людей старих, котрі накладають собі на очі непрозору пов'язку і сприймають тіні, що за нею витворюються, як реальності. Варто лиш піддатися тіням, і нечисленні ознаки реальності спотворюються та викривлюються, доки не починають підпирати розпливчасті образи ілюзії. Тож не варто дивуватися поширеним твердженням та

міркуванням, що позбавлені будь-якого глузду. Раб сам себе називає вільним; вільний тужить за кайданами; юнак нарікає на важке життя, а старий тішиться розвагами, властивими підліткам; неправедні заживають слави та вшанування, а праведник ховається від сорому, бо його вважають причинним; невіглас похваляється своїми знаннями, а мудрець мовчить зі скромності; недужий хвалиться здоров'ям, а здоровий страждає на іпохондрію. Усе це велика ілюзія, величезний темний лабіринт, виходу з котрого ніхто не знає, та й не хоче його шукати. Шукати вихід — зайвий клопіт, а мрійникові це не до вподоби. Він не хоче ані бачити, ані чути, ані діяти. Іноді він просторікує, але нічого не робить.

Я віддаю перевагу людині з мріями (бо сама така), адже це прототип творця — і себе самого, і світу, в якому йому випало жити.

Така людина має мрії, образи, надії й таке інше, що є першим кроком до світу діяльності й реалізацій. Подібно до того, як для будівлі потрібен попередній її план, а для мистецького твору — головна ідея, людина теж має уявляти своє подальше життя. Тож мрії — це ідеальний образ або задум всього бажаного, того, що прагнеш здійснити.

Людина з мріями — це не якийсь дивакуватий мрійник чи затятий фантазер, що задовольняється

самою мрією. Це практична й сумлінна людина, яка бачить різницю між ментальною побудовою та фізичним втіленням. Коли вона розробляє свої ідеї, коли плакає свої мрії, то робить це з оглядом на засоби і можливості, необхідні для їх здійснення. А коли якісь мрії втілити важче, вона їх не облишає; вона вичікує слушного часу.

Людина з мріями не тікає від труднощів. Свідома своїх ілюзій, вона знає, що мусить подолати на своєму шляху труднощі і випробування. Людина з мріями не потрапить у павутину бентежних, безглузвих образів. Навпаки, така людина є паном своїх ідей, обмірковує їх, створює і відтворює, бо має мету і знає, куди рухатися.

Людина, що хоче бачити, не живе під нашарованням глини уявних реальностей. Вдавшись до магії алхімії, вона перейшла від глини до гартованої сталі, яка згодом стала бронзою і сріблом, щоб засяяти золотом правди. Це добуте золото вже не плавиться і перестає бути ілюзією. Це душа, що оживлює сьогочасні мрії — реальності завтрашнього.

...Честолюбця

Сьогодні я бачила честолюбця. Принаймні так мені сказали, а ще пояснили, що таке честолюбство. Це невтримна жадоба влади і одержимість, що

вирізняє певну людину поміж інших людей, які просто примирилися з тим, якими вони є, і з тим, що мають. Власне кажучи, можна було б удовольнитися цими визначеннями, надто коли йдеться про Нову і Кращу Людину, яка має день у день розширювати своє видноколо. Але глибший аналіз викликає у нас неминучі запитання, відповіді на котрі не завжди прийнятні. Що шукає цей честолюбець? Про що мріє честолюбець? Як, чому і навіщо він працює? Чого, зрештою, домагається честолюбець? Людина, яку я бачила, шукає визнання — визнання як її набутків і доброго імені, так і вчинків. Але хто має її визнати? Якийсь людинознавець, обдарований спеціальними знаннями і мудрістю? Аж ніяк. Визнання приходить від рівних собі людей, які мають такі самі цілі і виборюють їх, нехтуючи принципи і будь — які моральні засади. Що ж до набутків, про які ми згадували, то під ними розуміються суто матеріальні, такі, що їх можна виміряти, зважити і оцінити в грошах. Добре ім'я — то лиш слава, а слави заживають гідними похвали вчинками, які знову-таки вимірюються грошима.

Цей честолюбець мріє побачити своє ім'я на перших сторінках історії, та його амбітність належно поцінують хіба що на сторінках газет і модних журналів. Річ у тім, що історія для нього — це така собі незмінна пряма, а головні ролі в ній

завжди належать соціально-економічним чинникам. Проте, історія ніколи такою не була і не буде...

Цей честолюбець, слід віддати йому належне, ревно працює, але його праця потішить хіба що власне самолюбство, доставши схвалення інших людей. Він навіть не має часу, щоб порадіти зі своїх статків, бо їхнє згромадження зробило його рабом. Його праця має визначену мету, яка, втім, полягає не в самій праці чи в її подальшому вдосконаленні. Мета інша — плоди праці. І байдуже, чим вони вимірюються: золотом чи хвалебними й брехливими словами.

Але ви, певне, гадаєте, що цей честолюбець не вартий доброго слова? Гадаєте, що він такий, бо добре прорахував своє життя та його наслідки? Навпаки. Якби це було так, то він одразу б усвідомив, що марнує своє життя на такі зрадливі й нетривкі речі, як матеріальні статки, схвалення людей, слава та високе становище в суспільстві.

В честолюбці дримають зернята найвищих людських прагнень, і він, не в змозі стати на істинний шлях, обирає легші, уторовані шляхи, принаймні на часі. Кожна людина плекає мрії, в яких її власна цінність і власні чесноти зростають що не день, і має на те право. Але щоб здійснити ці мрії, справжнє поступування, треба докласти багато сил, а здобутки, можливо, будуть не такими гучними, як звичайні земні успіхи. В кожній людині

живе інстинкт слави, честі; кожна людина потребує якогось дороговказу, який би схвалював чи картав, вказуючи на успіхи і помилки, але за браком дороговказу людина робить вибір на користь думки широкого загалу. Кожна людина може трудитись і давати щось іншим, що, у найвищому сенсі, робить її маленьким чудотворцем, маленьким будівничим життів, який діє не заради платні та посади. Попри поневолювальну машину повсякденності, в кожній людині живе творче начало. Але, неспроможна його реалізувати, вона воліє вважати це безглуздя.

Зрештою, кожна людина жадає безсмертя. Ніхто не хоче і не визнає смерть як цілковите зникнення, адже духове єство не підвладне часові і простору. Але, оскільки новочасна міфологія переконала її в протилежному, людина прагне безсмертя через матерію, вірячи в те, що вона є єдиною формою вираження... Високими спорудами, потужними автами, розумними машинами, величезними архівами вона волає до безконечності, жадаючи вічного життя, прагнучи закарбувати себе в спогадах і перенестися в майбутнє.

Тож не варто позбавляти людину її амбітності. Амбітність, як і всяка суб'єктивна властивість, не є ані доброю, ані поганою. Усе залежить від того, як нею скористатися.

Вкажімо людині, до чого вона має докласти свою амбіцію, в чому полягають тривкі вартості і глибинний філософський шлях, на якому жодне прагнення не матиме перепон, якщо душа вимагає свого права на безсмертя.

Для тих, хто хоче знати, для тих, хто полюбляє відкривати таємниці природи, для тих, хто прагне пізнати самого себе, для тих, хто шукає гармонійного вираження в мистецтві, для тих, хто прагне досягнути Таїну, Новий Акрополь пропонує школу для цілеспрямованих.

...Людину, одурманену наркотиками

Сьогодні я бачила людину, одурманену наркотиками.

Людину край дороги невизначеного віку і навіть статі — скоцюрблену і оспалу... Вона не приймала допомоги від інших і не збиралася виходити з цього стану: вона хотіла бути такою, і тільки такою.

Звісно, мене обсіли думки. На гадку спадає усе колись сказане з цього приводу, аргументи для витлумачення таких украй прикрих ситуацій. Що пороблено цій людині, цьому юнакові, якого я сьогодні бачила? Можливо, річ в алкоголі або в іншому наркотичному засобі, яких сьогодні не бракує у вільному обігу і щодо яких не личить

виказувати якусь погорду, інакше можна набути репутації «ретрограда». Утім байдуже, що саме затьмарило свідомість цього молодика — алкоголь чи добірний наркотик. Ясна річ, він стратив тяму і дуже ризикує до часу занепастити своє життя, якщо й далі простуватиме шляхом, який, власне, сам і обрав.

Так, я знаю, що молодь вживає наркотики, щоб «утекти», уникнути суспільства, яке її зневажає, не розуміє і не дає їй розправити крила... Аргумент, безперечно, не новий, але не позбавлений сенсу.

Звісно, наркотики допомагають втекти від того, що викликає відразу. Певне, старші і батьки, що мусили б зорієнтувати цю молодь, не мають часу на уважливість та чуйність, позаяк самі намагаються в усьому наслідувати молодь, яку, власне, не розуміють. Тим часом як старші не журяться домашнім вогнищем, зодягаються і танцюють у молодіжному стилі, шукають пригод, аби бути «сучасними», забуваючи про батьківський обов'язок, їхні діти кидаються в обійми наркотиків і здаються на ласку лихих порадників, яких і шукати не треба.

Та чи варто все суспільство винуватити в такому стані речей? Можливо, певна частка відповідальності і лежить на суспільстві, яке сьогодні воліє не виказувати свого занепокоєння,

але не вся. Неймовірно, щоб усе суспільство свідомо погодилося втратити свою молодь, своє майбутнє...

Є інші винуватці, і саме їх треба шукати. Винні ті, що зробили все можливе й неможливе для розвінчання усього вартного для людської душі, ті, що «вбили Бога», ті, що спаплюжили пам'ять героїв, ті, що забруднили власною ницістю великі подвиги історії, ті, що, прибравши личину «навчителів молоді», вивищили ганджі над чеснотами...

Винні ті, що, мов ті «печерники Платона», ховаються від світу, тим часом як їхні прислужники розповсюджують наркотики, привчаючи до них молодь. Це збагачує жменьку людей, а більшість — занапащає.

Винні ті, що, спаплюживши все — кохання, дружбу, родину, честь, почуття обов'язку, спромоглися заповнити цю порожнечу хіба що втечею в ілюзорні світи, які існують доти, доки є гроші в кишені наркомана.

Винні ті, що, почуваючись нікчемами і невдахами, зі шкури пнуться, щоб звести інших до свого стану, щоб не було відмінностей, щоб панувала рівність, щоб ніхто не вивищився своїми чеснотами.

Наскільки легше руйнувати, ніж будувати! І, нарешті, винні самі молоді люди, що підпадають

під вплив наркотиків. Хай вони й менш винні, але вина з них не знімається. Їхня вина у відсутності мужності. Для того, щоб уживати наркотики і бунтувати проти суспільства, мужність не потрібна. Натомість, вона потрібна для того, щоб відмовитися від наркотиків і трудитися в суспільстві, яке варто удосконалювати.

Нікого не можна змусити робити чи думати те, чого він не хоче. Кожен має вроджену силу волі. Можна піддатися на підмову ошуканцям, а можна дослухатись до голосу власного сумління, яке, через свою природну схильність до справедливості, вкаже різницю між добрим і недобрим. Дарма що батьки не виправдовують сподівань, дарма що немає щирих друзів, дарма що життя не таке, як мріялося! Ми не одні! З глибин історії тисячі мислителів, філософів, доброзвичайних людей промовляють до нас і напучують на добру путь. Не втікати треба, а трудитися задля загального добра!

Історія, попри всі спроби її знищити, плине своїм плином. З неї ми бачимо, що набутки тих, хто обрав шлях зусилля та волі, значно тривкіші, ніж мильні бульбашки тих, хто руйнує, а не будує.

Обирати тобі, обирати і стуманілому юнакові, якого я бачила край дороги... Нас чекає новий і кращій світ.